

TAX RISK MANAGEMENT

Łukasz Furman *)

ABSTRAKT

Tento článok je venovaný daňové riadenia rizík, ktorý zahŕňa rozvoj a uplatňovanie vnútorných predpisov a pokynov, aby boli v súlade s daňovými zákonmi a identifikovať a minimalizovať daňové riziko. V súvislosti so zavedením tohto systému sú viditeľné výhody ako je zníženie rizika chýb v daňovom priznaní, sa učiť nové metódy pre zníženie daní, poskytujú efektívnu kontrolu v oblasti riadenia a akcionárov a akcionárov, rozvoj konkurenčnej výhody a obchodnej hodnoty.

Kľúčové slová:

daňové riadenia rizík, daň, riziko

ABSTRACT

The article is devoted to tax risk management, which means developing and implementing internal regulations and instructions, in order to comply with tax laws and to identify and minimize the tax risk. In connection with the implementation of such a system there are visible such benefits as: reducing the risk of error in the tax returns, learning new methods allowing to reduce taxes, providing effective control from the point of view of the board and the shareholders, developing competitive advantage and business value.

Key words:

tax risk management, tax, risk

1. WSTĘP

W obecnym świecie dużą wagę przywiązuje się do zarządzania przedsiębiorstwem w każdej dziedzinie. Duża konkurencja zmusza firmy do poszukiwania rozwiązań, by osiągnąć przewagę nad przeciwnikami funkcjonującymi

*)dr Łukasz Furman, Wyższa Szkoła Handlowa im. B. Markowskiego w Kielcach, tel. 41 3626225, , e-mail: lukasz.furman@wsh-kielce.edu.pl

w ramach tego samego rynku. Stale przedsiębiorcy muszą monitorować, każdy wycinek swojej działalności, biorąc pod uwagę zarówno czynniki zewnętrzne jak i wewnętrzne.

Celem niniejszego artykułu jest omówienie pojęcia zarządzania ryzykiem podatkowym. Jest ono szczególnym typem zarządzania, ponieważ dotyczy całości przedsiębiorstwa. Wpływają na niego najróżniejsze czynniki zarówno wewnętrzne jak i zewnętrzne. Kierujący jednostką gospodarczą musi wyważyć swoje decyzje dotyczące prowadzonej działalności. Ponadto autor skupił się na wyjaśnieniu pojęcia ryzyka związanego z podatkami oraz jakimi czynnikami jest ono uwarunkowane.

2. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM PODATKOWYM W DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Pojęcie zarządzanie ryzykiem wskazuje na podejmowaniu szeregu działań, które będą mieć na celu, po pierwsze rozpoznanie, po drugie ocenę, po trzecie sterowanie ryzykiem oraz kolejno kontrole podjętych działań. Celem zarządzania jako procesu jest ograniczanie ryzyka oraz zabezpieczenie się przed jego skutkami. Podział zarządzania ujmuje w swej treści również zarządzanie ryzykiem podatkowym. Ryzyko związane z podatkami jest niedołącznym elementem zarządzania przedsiębiorstwem w obecnych realiach gospodarczych. Osoby kierujące jednostkami traktują je jako pewien wycinek procesu zarządzania przedsiębiorstwem i strategicznych decyzji, wywierających często skutki w zakresie rozliczeń podatkowych.

Wśród szeroko pojętego obszaru ryzyka występującego w praktyce gospodarczej podzielić go można na 3 części:

- ryzyko finansowe (sankcje wynikające z przepisów podatkowych),
- ryzyko odpowiedzialności karnej (sankcje wynikające z ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych)
- ryzyko odpowiedzialności karnej członków zarządu (kodeks karny skarbowy)

Podejmowane czynności zarządzania przedsiębiorstwem w pewnym zakresie wiąże się z ryzykiem podatkowym. Osoby pełniące funkcje kierownicze zmuszone są do podejmowania decyzji w zakresie sfery finansowej firmy. Jest to więc konieczność biznesowa, która w pewnej części zależy od osób kierujących. Fundamentami systemu zarządzania tym ryzykiem są m.n.: wiedza ludzi, instrukcje i odpowiednio skonfigurowane systemy informatyczne. Działalność gospodarcza charakteryzuje się przede wszystkim ryzykiem. Każde zdarzenie może mieć więc negatywny wpływ na osiągnięcie celów wyznaczonych w ramach polityki podatkowej firmy.

Istota zarządzania ryzykiem podatkowym sprowadza się do opracowania i wdrożenia wewnętrznych zarządzeń i instrukcji, które mają na celu przestrzeganie przepisów prawa podatkowego oraz identyfikację i minimalizację ryzyka podatkowego. Opracowane procedury oraz przeszkoleni pracownicy stanowią podstawę systemu zarządzania ryzykiem podatkowym. Uznać należy, że człowiek jest

podstawowym elementem zarządzania ryzykiem podatkowym. W kontekście kierowania zespołami ludzkimi należy zrealizować dwa podstawowe zadania:

- precyzyjnie określić zakres obowiązków (zakres czynności na stanowisku pracy) oraz odpowiedzialności osób zatrudnionych na poszczególnych działach,
- właściwie dobrać pracowników i później kierować ich rozwojem zawodowym.

Opracowane procedury wewnątrz firmy mają za zadanie pełnić funkcję efektywnego zarządzania zobowiązaniami podatkowymi oraz realizować prawidłowo normy prawa podatkowego. Sprzyjać temu może

- właściwy przepływ informacji pomiędzy działem finansowym i pozostałymi komórkami organizacyjnymi,
- weryfikacja poprawności podejmowanych decyzji podatkowych,
- synchronizacja obiegu informacji w firmie z systemami informatycznymi obsługującymi poszczególne działy.

Opracowane wewnętrznymi przepisami procedury powinny precyzyjnie określać działania w szczególności:

- co należy zrobić?
- jak to zrobić?,
- kto ma to zrobić?;
- kiedy należy to zrobić w jakim miejscu?
- jakie procedury kontrolne należy wdrożyć?
- jaki sposób przewidziano do udokumentowania czynności?
- gdzie dokument jest archiwizowany?

U podstaw skuteczności stosowania opracowanych procedur leży przede wszystkim poprawnie zdefiniowanie strategii podatkowej, która powinna obejmować wszelką działalność jednostki. Wdrożone zasady powinny być kompletne i obejmować swym zasięgiem wszystkich pracowników w celu stworzenia dobrej komunikacji bez żadnych barier. Końcowo należy pamiętać, że strategia ta powinna być aktualizowana ze względu na zmienność życia gospodarczego i uwzględniać:

- wyznaczanie osób odpowiedzialnych za realizację polityki podatkowej,
- ustalanie celów polityki podatkowej,
- określenie priorytetów,
- określenie profilu ryzyka podatkowego,
- określenie obszarów potencjalnej optymalizacji,
- określenie źródeł ryzyka podatkowego,
- zdefiniowanie sposobów minimalizacji ryzyka podatkowego w firmie.

Ważnym elementem zarządzania ryzykiem podatkowym są systemy informatyczne. Od nich zależy w dużym stopniu prawidłowość informacji końcowych powstających w oparciu o dane płynące z operacji gospodarczych, co przekłada się z kolei na sprawne kierowanie polityką podatkową przedsiębiorstwa. Poprawnie ustawiony system informatyczny pozwala minimalizować ryzyko podatkowe. Wskazuje na to duża ilość operacji gospodarczych, które bez użycia komputera trudne byłaby do rozliczenia. Kontrola nad danymi za pomocą systemu informatycznego jest

bardzo ważna, ponieważ błędne wygenerowane informacje mogłyby wskazywać na wadliwość systemu zarządzania podatkami. Działania natomiast firmy mają urzeczywistniać zasadę efektywności, dzięki której możliwe będzie stworzenie rozliczenia podatkowego dzięki systemowi informatycznemu. Deklaracje podatkowe będą wypełniane automatycznie, co daje możliwość minimalizacji błędów.

Odnosząc się do roli systemów finansowo - księgowych w zarządzaniu ryzykiem podatkowym na podkreślenie szczególnie zasługuje fakt, iż ogranicza się ilość błędów, które mogłyby powstać w toku księgowania operacji gospodarczych. Wyróżnić należy również fakt, iż jednostki gospodarcze oszczędzają czasu i koszty, z uwagi na automatyzację przetwarzania danych. Wspomnieć należy, iż systemy informatyczne dają szansę na wielokrotne wykorzystanie danych oraz uzyskanych wyników, co jest bezpośrednio związane z efektywnym wykorzystaniem zasobów przedsiębiorstwa.

Prowadzony system księgowy powinien być tak skonstruowany, by pozwolił analizować dane w różnym przekroju z danym stopniem wnikliwości. W konsekwencji powinno się uzyskać zwiększenie kontroli podejmowania decyzji podatkowych.

Zarządzanie ryzykiem podatkowym występuje często w obliczu niepewnej sytuacji, która ma miejsce na światowych rynkach finansowych jak również w otoczeniu firmy. W przypadku, gdy w jednostce gospodarczej rozliczanych jest kilka podatków i występuje mnóstwo problemów podatkowych, wówczas może się zwiększać ryzyko sporu w przypadku kontroli podatkowej. Zakres kontroli zazwyczaj dotyczy prawidłowości i rzetelności rozliczeń podatkowych. W wyniku przeprowadzenia czynności kontrolnych można stwierdzić istnienie zaległości podatkowej tj. podatku niezapłaconego w terminie co może powodować ryzyko nałożenia kary na osoby odpowiedzialne za obliczanie, pobieranie i wpłacanie podatku. W celu eliminacji takich sytuacji, a tym samym ograniczenia poziomu ryzyka priorytetowego znaczenia nabiera efektywne zarządzanie ryzykiem podatkowym przy wykorzystaniu odpowiednich narzędzi podatkowych.

W związku z powyższym koniecznym jest przeprowadzenie identyfikacji obszarów, w których mogą występować ryzyka podatkowe. W przedmiotowym zakresie istotnym warunkiem jest pogłębianie wiedzy pracowników w obszarze zarządzania ryzykiem podatkowym oraz wdrożenie w przedsiębiorstwie odpowiednich instrukcji, które powinny pozwolić m.in. na identyfikację, a kolejno na ograniczenie bądź wyeliminowanie obszarów ryzyka w sferze obciążeń podatkowych. Wprowadzenie optymalizacji podatkowej spowoduje poprawę funkcjonowania przedsiębiorstwa, jak również przyczyni się do ograniczenia odpowiedzialności karnej skarbowej osób odpowiedzialnych za te sprawy.

Warto wspomnieć również, że na ograniczenie ryzyka podatkowego może wpłynąć audyt podatkowy, który jest narzędziem stosowanym w celu uzyskania informacji o jakości ksiąg podatkowych przedsiębiorstwa. Audyt poprzedzony zawsze jest krótkim

wywiadem, ponieważ dostarcza on podstawowych informacji o aktywach i procesach mających miejsce w przedsiębiorstwie. Może on obejmować m.in.:

- analizę umów i dokumentacji organizacyjno-prawnej,
- analizę przestrzegania terminów ustawowych,
- analizę sprawozdań finansowych i raportów,
- analizę wiarygodności podatkowej i ryzyka podatkowego,
- analizę rozrachunków publiczno-prawnych,
- analizę podatkową projektów, procesów, działań,
- opracowanie i prezentację raportu z audytu.
- przegląd ksiąg podatkowych,
- symulację uwzględniającą efekty audytu podatkowego,

Informacje i wnioski, które zawarte są w dokumentacji z audytu podatkowego mogą być podstawą do działań naprawczych. Nieprawidłowości w zakresie podatków mogą być wynikiem błędów popełnionych wyłącznie w dziale księgowości lub błędów powstałych w innych komórkach organizacyjnych, a powielonych na rozliczenia podatkowe w dziale księgowości.

Z błędami, które powstają w dziale księgowości mamy do czynienia w przypadku, gdy dział księgowości otrzymuje prawidłowe i niewadliwe dokumenty źródłowe, a nieprawidłowości powstają w wyniku analizy tych dokumentów (np. podczas kwalifikacji podatkowej zdarzeń gospodarczych pod względem kosztów czy przychodów, wprowadzania danych do systemu finansowo-księgowego oraz sporządzania deklaracji podatkowych). Błędy powtarzane w dziale księgowości to takie, które wynikają z nieprawidłowych dokumentów źródłowych np. zarząd podpisał nieważną umowę cywilno-prawną, a jednostka ujęła w kosztach uzyskania przychodu koszty wynikające z tej umowy.

Minimalizacja błędów podatkowych będzie oznaczała podejmowanie wszelkich działań, które w przyszłości zapobiegą powstawaniu wyżej opisanych zdarzeń, np. zapewnienia osobom pracującym w przedsiębiorstwie odpowiednią wiedzę adekwatną do zajmowanego stanowiska pracy, stworzenie systemu systematycznej kontroli itp.

3. PODSUMOWANIE

Podsumowując każda firma winna dążyć do zdefiniowania obowiązków i zakresu odpowiedzialności poszczególnych pracowników za określone etapy rozliczeń podatkowych, zarządzania wiedzą podatkową tych pracowników, stworzenia klarownych i jednoznacznych procedur obiegu dokumentów oraz wymiany informacji niezbędnych do prawidłowej identyfikacji obowiązków podatkowych, wreszcie do wykorzystania możliwości systemów informatycznych. W polskich firmach procedury podatkowe należą do rzadkości, choć niejednokrotnie sytuacja skłoniła wiele z nich do stworzenia niezbędnych procedur.

Przewidywanymi korzyściami z tytułu wdrożenia systemu zarządzania ryzykiem podatkowym w przedsiębiorstwie będą:

- zmniejszenie ryzyka błędu w zakresie deklaracji podatkowych,
- poznanie nowych metod pozwalających na obniżenia podatków,
- zapewnienie efektywniejszej kontroli z punktu widzenia zarządu oraz udziałowców i akcjonariuszy,
- kształtowanie przewagi konkurencyjnej i wzrost wartości przedsiębiorstwa,
- eliminacja lub ograniczenie obszarów ryzyka podatkowego i zabezpieczenie pozycji podatkowej przedsiębiorstwa,
- ograniczenie odpowiedzialności karno-skarbowej osób zajmujących się sprawami gospodarczymi przedsiębiorstwa.

LITERATÚRA

J. Grzywacz, M. Buřacka-Majcher, Możliwości optymalizacji obciążeń podatkowych przez przedsiębiorstwo, do książki pod redakcją J. Ostaszewski. O nowy ład podatkowy w Polsce, SGH Warszawa 2007

M. Poszwa, Zarządzanie podatkami w małej i średniej firmie, C.H. Beck, Warszawa 2007

Článok recenzoval:
Ing. K. Buganová, PhD.